

А. БАРТО

**МИН МОСКВАБА
ОЛОРОБУН**

САССР ГОСИЗДАТА

А. БАРТО

МИН МОСКВАҒА
ОЛОРБУН

И. ЧАБЫЛҒАН
тылбааһа

САССР ГОСИЗДАТА
ЯКУТСКОЙ К. * 1948 г.

Ойууларын
И. И. ТУМУСОВ
өгөрдө

*

Самолет илинтэн иһэр,
Москва үрдүнэн көтөр.
Кремли, Спасскай ааны
Үөһэттэн летчик көрөр.

Самолет илинтэн иһэр,
Москва үрдүнэн көтөр.
Күн уотугар күлүмүрдээн,
Көмүс өгнөнөн көстөр.

Ньиргиздээх Москваба манна
Баар самолет аэродрома,
Үрдүк үчүгэй муоста,
Держинскэй площада,
Восстание площада,
Күөх дьэрэкээн вульвар,
Киэн стадион манна баар...

Самолет илинтэн иһэр,
Москва үрдүнэн көтөр.
Күн күлүмүгэр оонньоон,
Күөх былыкка сүтэр.

Уһун куйаар уулуссаба,
Улахан Ордынкаба

Олорор Петя оџо,
Ол уол—бу хартынкаџа.

Петя үтө майгыннаах,
Футбол оонньуур идэлээх.
Уонна көссүө, ол иһин
Оболордуун эйэлээх.

Улахан киһи курдук
Бартыбыалын тутан,

Тымныыга, ардахха, тыалга
Оскуолаттан кэлэр уолчаан.
Москваџа олорор кини,
Оттон араас куораттары
Картанан көрөн булар.
Билигин кини тоџуһа,
Оттон саас уонун туолар.

Петя иккис кылаастан
Быйыл үһүскэ табыста.
Кини бэйэтин кэпсээнин,
Оболоор, өйдөөн истин!

*

МИН УУЛУССАМ — ОРДЫНКА

Мин бу уулуссанан
Күнүн аайы сылдыбын.
Мин бу уулуссаџа
Бары дьээни билэбин.

Ремесленнэй училище
Станоктара тыаһылар,
Оттон ырыа-тойук ыллаан,
Оболор тахсаллар.

Бары уһун синиэллээхтэр,
Бииргэ хааман иһэллэр.
Кинилэри баһыйан
Мин куолаһым иһиллэр.

Оттон бу турар дьэизтэн
Ашхавады ыңгыраллар,
Донбаһы, Сталинграды кытта
Бу баар курдук кэпсэтэллэр.

Мань барытын истиһэллэр
Боробулуоха устунан.
Онно киһи куруук элбэх
Күнү-күннүү да туруон.
Ол ааныгар суруктаах:
„Телеграф-Телефон“.

Оттон олбуор иһэ дьибэ
Рояль оонньоон айдаарар,
Нота тутуурдаах уол оҕо
Онно кэлэр күн айы.

Уулуссабыт устун биһи
Сатыы сылдыабыт мэлдьи;
Кини ыраас, көнө сүнньэ
Кремль диэки ильдэр,
Күөх мастарын күлүгэ
Күүлэйдииргэ үчүгэй.

Кыараабакка, кэнээбэккэ,
Уулусса барар ол диэки.

Биһи бу уулуссанан
Бииргэ дьибэлээн иһэммит,
Доботторбутун кытары
Тохтоон туран кэпсэтэбит.

Кириэбинг сир анныгар,
Москва метротугар.
Киирэн кини кэрэтин
Кэриччи көрөн иһиэбинг,
Маяковскай станцията
Көмүс курдук кылбаннаата.

БИҨИ МЕТРОНАН АЙАНЫЫБЫТ

Бүгүн иллэн буолбучча,
Табаарыһым Сандро:
„Баран көрүөх эрэ, — диэтэ, —
Хайдах эбитий метро?“

Биһи онно киирээри,
Иккиэн билиэт ыллыбыт.
Сир үрдэ үөһэ хаалтын
Билбэккэ да хааллыбыт.

Эскалатор кирилизинэн
Элэннэтэн түстүбүт.

Сокольника станцияттан
Соколга тийэбит.

Сырдык уоттаах станция
Мрамор тааһа сыдыаайар.
Биһи тахсан иһэбит
Хас тохтобул аайы.
Эрдэттэн үлэх баара:
Бүгүн үлэһит буолуох диэн,
Сокольника станция
Диспетчерэ буолуох диэн.

Начальник постка турар,
Поезтары атаарар,
Турабыт муоста үрдүгэр
Начальник туһугар.

Муостаттан аллара түһэр
Кэтит кирилизпит.
— „Бэлэм!“ диэтэ начальник.
Биһи эмиэ: бэлэм!—диибит.

Манна сылдьан эриэхпит,
Үчүгэй бу эргин.
Ким да билбэт: бу икки
Диспетчер иһэрин.

Кылаас ойууламмыт
Бу хартыынкаба.
Уол оҕону ыңгыраллар
Улахан дуоскаба.
Уол уруогун барытын
Туйгуннук эппиэттиэ—
Оччоҕо биэс ахсаан
Дневнигэр бэлиэтэниэ.

ПЕТЯ КУЗНЕЦОВ УРУОККА

Үһүс кылааска оҕолор
Уустук тылы суруйаллар:
„Манган таас куоратынан
Москва былыр аатырара“,
„Муус тэлэр тимир хараап
Муораба хоту барар...“

Уол тетрадын ырааһыгар
Бэлиэтэнэ сатыыр.

„Сатамматах нэдиэлэ
Түбэспит!“ дии саныыр.

Петя хоһоон үөрэтэн
Нойосуустуох тустаабын,
Эрдэ, үөрэх иннигэр
Эбэтигэр аабар.

Уон алта строканы
Умнуом диэн, хаста эмэ
Ордынка устун быһа
Нойосуус ааба истэ.

Тыл ханнык эбиликтээх,
Тыл хайдах уларыһар—
Ону барытын билэр да,
Уолбутун ыйыппаттар.

Арай партаны тыһаттар—
Албас тыылпыт курдук?
Анна Николаевна
Ама көрүө суоҕа дуу?

Ырыа Москва үрдүнэн
Айдааран тарбанар,
Ону ааһа дуорайан
Аан дойдуну арбарар.
Күн-түүн, Ийэ сири кытта
Столица сибээс тутар.

БИҢИ РАДИО ИСТЭБИТ

Тетрадпын ууран кэбистим,
Олох мастары кэккэлэттим.
— Радианы истэ кэлин!—
Атастарбар мин эттим.—

Кэлин миэхэ биэс чааска,
Мин ийэм этиэх тустаах!

— Мин ийэм этиэ бүгүн!—
Ылларбар биллэрэбин.—
Мин ийэм этэр тылын
Бүтүн сир истиэ!—диибин.

Дьэиэ чуумпу буола түһэр.
Оттон салгын куйаарыгар
Ийэм сагата иһиллибэт,
Арай музыка айаарар!

Ийэм сагатын истээрибин,
Регулятары эргитэбин.

Кылгас долгунна киллэрэн
Эргитэн истибитим:
Ханнык эрэ саас туһунан
Ким эрэ ыллыыр эбит.

Мин ийэбин көрдүүбүн:
— Күндү ийэм, ханнабын?—
Эппиэт оннугар биэрэллэр
Театр программатын.

Урал туһунан этэллэр,
Турбина, энгин туһунан...
Бары долгуну бараатым—
Барыта атын, туһунан.

Ийэм этиэх буолбута
Танас өрөр туһунан,
Өйдүүбүн ону барытын,
Бэл араас танас аатын,
Сап тоҕо быстыбатын...

Радианан этээри, ийэм
Бэлэмнэммитэ миигин кытта.
Мин ахсаан таһаарбытым,
Кини этэрин суруммута.

Ытаа, ыллаа — ийэм суох!
Ийэкэм, ханна сүттүг?
Арай „Динаматтан“ биэрэллэр
Айдааннаах футбол матчыг.

Ирдии, көрдүү сатаатыбыт,
Суох да суох ийэм.
Арай музыка иһиллэр,
Биитэр ырыа дьизэрэйэр.

Бары сири көрдөөтүбүт —
Мэлигир, ийэм сүппүт.

Эмискэ салгын эфиргэ
Ийэм сангата кэллэ.
Ийэм этэрин истэллэр:
Кизик, ыраах ийэ сиргэ,
Куорат бары уһугар
Уонна дьизэтин иһигэр.

*

Бүгүн сүрдээх дьикти буолла
Москваба, манна —
Барда дьон бары кэриэтэ
„Динамо“ стадионга!

ПЕТЯ ФУТБОЛГА

Ийэтэ кэлбэтэх —
Петяба үлүгэр:
Уол барыа суох бүгүн
Оонньуу түмүгэр!

Оттон күн — хаарыан күн!
Билиэт таах хаалыа!
— Дьэ, дьыала куһаҥан! —
Дии саныыр ыала.

Эмискэ тахсан кэлэн,
Эбэтэ таннар:
— „Обобун аһынабын...“
Огостон, тукаам, бар!

Олох көрө иликпин
Ол футболларын,
Дьэ, көрөн кэлиэм этэ
Онно туох буоларын“.

Улахан плакаттар:
„Це Де Ка“ — „Динамо“
Футбол эрэ туһунан
Кэпсэтэллэр манна.

Эмээхсин үөһэ тыынар:
— Өйдүөм суох эбээт,
Ким диэки буоларбыный?
— „Це Де Ка“ диэки, эбээ!

Сетка аагна мээчиги
Ким эмэ киллэриэ. —
Ытыс таһын, ыһытаа!
Биир ахсаан буолла диэ!

Стадион киэҥин да —
Дьонунан толору.
Командалар киирдилэр, —
О, үөрүү, долгуйуу!

Трибунаба ыһы-хаһы,
Түрбүөннээх ньиргиэр!
Ким ону сатаан этиэй,
Хоһуйан биэриэй!

Эмээхсин этэ саныыр:
— Мин Це Де Ка-бын... —
Эмээхсин дьигис гынар
Хас иһирии ахсын.

Үөрүйэх киһи Петя
Үксүлэрин билэр.
„Көрүг эрэ!—диир кини—
Төбөтүнэн ылла!“

— Бу дьингээх оонньооччу!—диэн
Кими эрэ хайгыыр.
Мээчик аагна киирбититтэн
Трибунаба—хаһы.

— Суох,—диэтэ эмээхсин,—
Капитан ахсым,
Ити курдук тэбэри—
Сатаан санаабатым!

Эмээхсин олорбохтоот,
Динамо диэки буолла:
Мэктиэтигэр, ойон туран,
Ытыс таһынан ылла.
Онтон кыһыйан, Петя:
— Туох бэрди буллун?—диэтэ.

Эбэтэ мөҥө кэллэ:
— Эбэбин үөрэтимэ.
Мээчик хайдах кэлэрин
Мин бэйэм да билиэм!

— Буолан эрдин!—диир Петя—
Син биһи ситиэхпит!
Арай өйдөөн көөртөрө
Ардах түһэ турар эбит.

Ылаҕастаах уунан кутар
Ылаһырбыт халлаантан,
Ол мэхэйдие дуо, билигин—
Оонньуу дьэ ыраатта!

„Эй диэ, ээх диэ“—эмээхсин
Эппитин этэр:
— „Син-биир „Динаманы“
Сөбүлүү көрдүм, сэгэр!“

*

Бу кынаттарын саратан,
Улахан самолет сытар.
Кини хара эриэн истээх,
Кынаттарыгар кириэстээх.
Өлбүт тигээйи курдук, сиргэ
Өлүк буолан сытар.

*

БИНИ СЫЛДЬАБЫТ ТРОФЕЙНАЙ БЫЫСТАПКАБА

Киирэр аанга тийэн иһэн
Көрө биэрдим олбуор иһин:
Халлаан диэки хантаһаннар,
Зениткалар тураллар.

Батары тимирэн,
Буор сиргэ көлөттөн,
Алдьаммыт бомбовоз
Ангайан көстөр.

Кутуруга быстыбыт
Немецкэй пикировщик
Күөх ойуур ортотугар
Күр түһэн сыгар.

Немец көтө сырыттабына,
Советскай воин таппыт!
Биэс-алта буулдыа суолун
Кынатыгар мин аахтым.

— Дыкти-муокас экспонат!—
Диир убайым одуулаат.

Москванан, Сталинградыннан
Танковай биригээдэбэ
Мин убайым сылдыбыта,
Боевой орден ылбыта.

Бу немец танкалара тураллар,
Хара, саһархай, борон танкалар:
Куйаба дьөлөбөс, көлүөһэтэ мэлигир
Кумаламмыт „пантера“,
алдьаммыт „тигр“.

Убайбынаан сылдыаммыт
Танк аайы аабабыт
Умса хоруйбут сирдэрин,
Ороспуйдуу ааттарын.

Немец тимир өрүөлэ
Танкаба ойууламмыт,
Оттон танк таһыгар
Сытыган от үүммүт.

Бу танкалары убайым
Москва анныгар көрсүбүт,
Онно хаардаах кыһын
Биһи гвардиябыт
Өстөөбү самнарар
Күүрээннээх күнүгэр,
Маннык танкалары,
Биһи геройдарбыт
Утары тахсаннар
Уматар этилэр.

Бу турар күтүр улахан
Дьөллөн хаалбыт тимир танк.

Убайым ону көрөр
Уонна люгун аһар.
— Эйигин дьэ буллум ээт!—
Эмискэ сана аллайар.

Ол танк атыттары кытары
Трофей кэжкэтигэр киирбит.
Кинини Москва аттыгар
Убайым үлтү тэптэрбит.

Оттон табицаға суруллубут:
„Столица таһыгар ылыллыбыт“.
Муустаах хаарынан ыһыахтанар
Москва тымныы кыһына,
Манеж площадын мунунан
Лааппы, терем баар манна.

Эбэрдэ санга дьылынан,
Эһиэхэ санга дьолунан!
Көрүү-көтүү уһунна
Бүтүн площадь устунан.

*

КВНИКУЛГА ТУОХ БУОЛБУТА

Охотнай ряд бүтүннүү
Фонарь уотунан күлүмнүүр.
Площадь аайы барыта—
Сана дьылбыт елката,

Элбэх уоттаах сулустаах,
Илбиргэстээх оонньуурдаах

Үрдүк елка тулата.
Үрүн көмүс таҥастаах
Бүгүн Пушкин площада.

Бары елканы кэрийэр;
Биһиэхэ санаа киирэр,
Өссө—ким да билбэт уола
Аараттан аргыс буолла:
Биһигиттэн хаалбата,
Ол ким эрэ быраата.

Эмискэ били уолбут—
Кини аата Николка:
„Куһаҕан эбит бу елка,
Дьыэбэр төннүөм этэ!“ диир,
Оттон бэйэтэ титириир.

Уолбут, кырдык, ыксаата,
Ытамныйда,
Ыһытаата:
„Тымныйыам да, эһиги
Эппиэттиэххит!“ диир кини.

Дьон сулуһу көрөллөр,
Елка күндү симэбин.
Оттон мин онтон матам
Уолбун илдэ иһэбин.

Сир-сири бараан кэлбиппит:
Бэрт чугас озорор эбит.
Эрэйдээн аххан биэрдэ:
Бэйэтин дьыэтин да билбэт!

Кини дьыэтигэр да кэлэн
Олбуорун аанын булбат.
— Дворник оҕонньор, — диир кини, —
Ончу маарыннаабат.

Эмискэ кини эдьийэ
Эккирэтэн ситтэ,
Николканы кууһан ылаат.
— Киирэ тарт!—диэтэ.

Онтон кини уруулар
Олбуортан табыстылар:
„Кыра оҕону кучуйангыҥ
Дьэиттэн уччутабыҥ,
Оннук-манньык уолгун!“ диэн
Мин үрдүбэр түстүлэр.

„О, бөбүөрэ тонмут оҕо,
Киллэрэ охсун!“ дэстилэр,
„Оҕо сыыстаран ыалдьыа да—
Эн эппиэттиэн!“ дэстилэр.

*

Оболор бараллар оскуолаҕа
Уһуулар силлиэ-тыал хаарынан.
Оболор соннорун сабалара
Обонньор бытыгар маарынныыр.

*

БҮГҮН СИЛЛИЭ-ТЫАЛ

Күнү-дьылы чинчийэр бюро:
Күүстээх быйыл силлиэ туруо.
Олунньу ыйга!—диэбитэ
Улуйан-ытаан кэллэ дьэ.

Сэтэрэн иһэр силлиэ-тыал
Сиргэ плакаты илгэр,
Оттон Петя разведчик
Олбуортан тахсан иһэр.

Петя истээх курткалаах,
Сулустаах бэргэнэлээх,
Бэргэнэтэ манган хаар,
Бэйэтэ—кырдыаҕас партизан.

Хомурахха түһэ-түһэ,
Хааман иһэн разведчик
Сад-ойуур иһигэр булуо
Саҥа оскуола дьэитин.

Күүстээх силлиэ төһө да
Суолун-ыллыгыҥ саптын,—
Петя булуох тустаах: **МОНО**
Сүүс бэһис оскуолатын.

Приказ ылбыт разведчик
Бүгүн булан тэйиэ экчи:
Оскуола үрдүк дьэитин,
Уол оҕо дьүөгэлэрин.

Бу санга тутуу көстөр,
Олбуор иһигэр дьэиз тахсар.
Кирпииччэни тэлгэтэллэр
Биригэдьиир маастардар.

*

САҢА ДЬИЭ ТУҢУНАН

Сарсыарда мин эрдэ туран
Санга тутууга тийэбин,
Улахан көтөбөр кыраан
Үлэлирин көрөбүн.

— Эн эмиэ манна бааргын!
Үөрэбин ханна хаалла?! —
Үөгүлүүлэр үөһэттэн.

Биригэдьиир миигин үүрбэт,
Биһи өртөн билсэбит.

Сергей Кузьмич биригэдьиир
Кимтэн да ордук үлэлиир.

Кини аата аатырар;
Оскуола, детсад тутар,
Столица ааттаах маастара
Олорор да дьэиз тутар.

Санга тахсар истиэнэбэ,
Кини биир симиэнэбэ
Сааһылаан уурар кини
Үс вагон кирпииччэни.

Массыына дуоска таста.
Испиэскэ буолбут куоска.
Юралыын көрө-истэ
Ол олбуорга кэлбиппит:
Боробулуоха сүгэһэрдээх
Манна монтер баар эбит.

Бээдэрэлээх бу маляр
Штукатурка онорооччу —
Бары идэлээх манна баар.
Юраны бары билэллэр:
Юра бу дьэизбэ киирэр.

Биригэдьииргэ кини этэр:
— Манна—биһи квартирабыт.
Бу санга дьэизбитигэр
Биһи хаһан киирэбит?

Биригэдьиир уолга этэр:
— Бу бүтэн эрэр паркет.
Оттон хаһан киирэргитин
Ону билэр Моссовет.

Күн өрөөн баран, эмиэ
Ол олбуорга кэлэбит.
Монтеры, маастары кытта
Биһиги кэпсэтэбит.

Биригэдьииргэ тийэммит
Эппиппитин этэбит:
— Бу сана дьизбитигэр
Биһи хаһан киирэбит?

Биригэдьиир онно этэр:
— Уот киирэн өтөр бүтүө.
Оттон хаһан киирэргитин—
Москваны бас билэр
Моссовет ону этиэ.

Биирдэ сана дьизбитигэр
Биһи иккиэ кэлбиппит:
Хаптаһын олбуор да суох,
Киирэр будка да мэлийбит!

Сыһын-буорун тизэбиттэр,
Сана дьиз кылбас гыммыт.
Күн уотугар күлүмүрдээн
Күлүк сири сырдаппыт.

Массыына тизээн ааһар
Малы, мебель арааһын.
— Моссовет дьизэни тутта,—
Биригэдьиир этэр биһиэхэ,—

Моссовет дьизэни тутта,
Сүүс квартира—бу дьизэбэ...

Көрүң эрэ, дьизэ бэлэм,
Күүлэйдии, көрө кэлин!

МОССОВЕТ—МОСКВА БАҢЫЛЫГА

Советскай дойду бүтүннүү
Депутат быыбардаата:
Ленинград, Ташкент, Киев,
Ростов уонна Саратов.

Бииргэ сылдьан кыргыһан
Кыайан кэлбит хорсуннар
Бары Кремль залатыгар
Мунньахтыы муһуннулар:

Горняктар, сталевардар,
Инженердэр, ученайдар,
Белорустар, татаардар,
Сталинград, Москва дьоно.

Депутатын быыбардаата
Ульяновской, Саратов,
Украина, Латвия.
Оттон Моссовет депутатын
Бүтүн Москва быыбардаата.

Москва куорат баһылыга
Моссовет барыны дьаһайар:
Саҥа дьыэбэ киириэбинг—
Гаһы кини биэриэбэ.

Садовой, Горькай уулуссаба,
Сарсыарда күн тахсытыгар,
Сүүс массыынаны ытыаба,
Сайбатан ылыаба.
Массыына кэлэн сууйуоҕа—
Уулуссабын билиэнг суоҕа.

Ыраас уу сарданата
Ыраахха диэри тыгар.
Уонча мүнүүтэ иһигэр
Уулусса суулан бүтэр.

Моссовет Москва баһылыга
Барыга бары кыһанар:
Уот умуллубатын туһугар,
Центртэн куорат уһугар
Автобус сылдыарын туһугар.

Куорат саҥа картатыгар
Кыра былаах анныллыбыт:
Манна саҥа парка түһэр,
Манна бульвар былааннамыт.

Үрдүк дьыэ сурааһына
Халлаанга диэри хоройор,

Отут үһүс этаж ааныгар
Куоска сыламныы олорор.

Чертеж араас уустугар—
Небоскребтар, муосталар:
Моссовет маннык оноруо,
Москва сайдан, үүнэн туруо.

*

Оттон бу кырааскалаах,
Ойуулаах мааркалар:
Күөхтэр, арабасгар,
Кыһыллар, араастар...

*

МААРКА СЫҢЫЛАРАР АЛЬБОМ

Миэхэ бэлэх биэрдилэр—
Бэртээхэй диэн альбом.
Урусууйдуом суоҕа онно,
Ойуулаах маарка мунньуом.

Хоту муора мууһугар—
Ледокол „Седов“ устар.
Чапаев турар тачанкаба,
Танкист олорор танкаба.

Саҥа ойуулаах серия:
„Советской артиллерия“.

Бу „Урал“ диэн серия—
Икки сыллаах эрэйим.
Барытын мунньаммын
Бу килийдээбитим.

Билигин хомуйабын
„Москва“ сериятын.

Ол дыбарыастар, паркалар,
Араас өгнөөх мааркалар.
Кэрэлэриэн, бэртэриэн!
Кинилэр иннилэригэр
Туохпун да ажал диэтэр—
Үөрүүнэн биэриэм этэ!

Альбом кэннигэр киллэриэм—
Атын омук киэннэрин.

Английскайды суруктаах
Арыылар миэхэ бааллар,
Үрдүк ураа уһуктаах
Небоскребтар да бааллар.

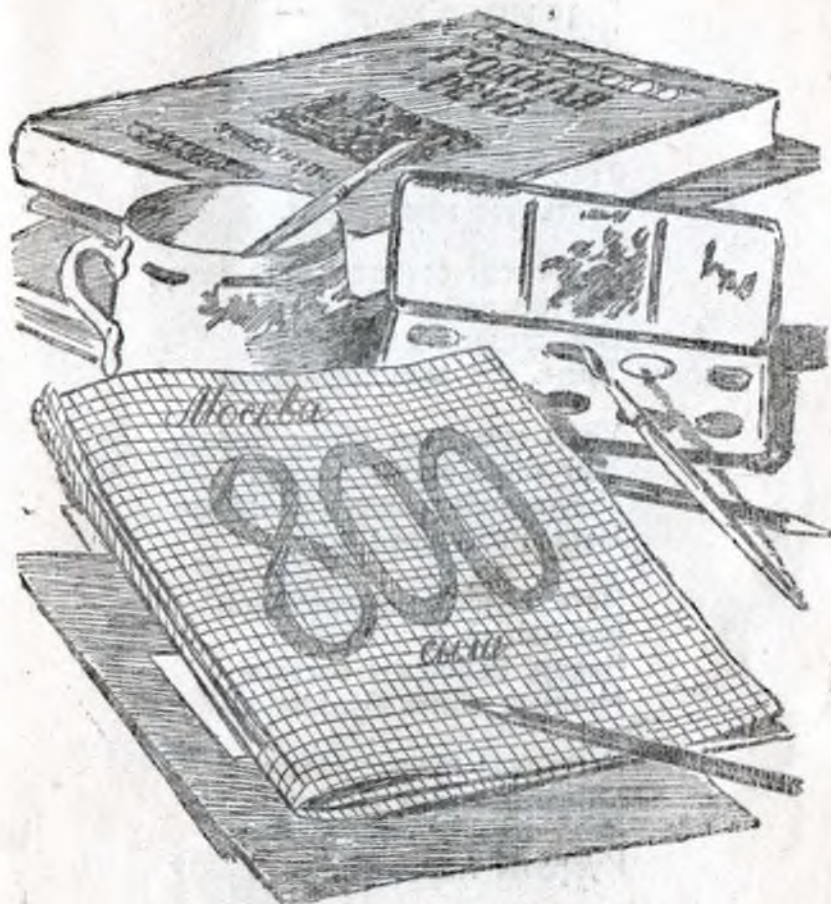
Биһи ыалбыт дьахтарга
Мин биирдэ этэн көрдүм:
— Нью-Йорк курдук ыраах сиргэ
Эн тийэн олордоргун!

Онтон араас маарканы
Эн ыытар буолуонг этэ...
Онно өһүргэнэн эттэ:
— Кэбис, тукаам, ордоробун
Мин манна олорорбун!

Миэхэ бэлэх биэрдилэр—
Бэртээхэй диэн альбом.
Урусуудуом суоҕа онно,
Ойуулаах маарка мунньуом.

Столица былыргытын,
Билингитин—барытын

Бу иһэр юбилейга
Бүтүн икки сирэйгэ
Буламмын килиэйдизэм!

„800“ ахсаан туарар
Петя тетрадыгар.
Бу тетрадь—столица
Юбилейыгар ананар.

МАНЫ ПЕТЯ ОҢОРБУТА

Бу—былыргы мас куорат,
Ол көстөр хаспах буора,
Өрүс унуор хонуута—
Маны Петя оңорбута.

Истиэнэтэ чуолбанныах,
Туруору мас олбуордаах,
Таас столица оннугар—
Былыргы мас куорат.

Болуоссат оннугар кута маар,
Томтор айы түг ойуур,
Боровицкай аан суолун
Тэнкэ бэс тыа тоҕойдуур.

Уһун суолунан обуос барар,
Тонҥ былыт ууга умсар.
Неглиннэй уулусса оннугар
Неглиннэй өрүс устар.

Петя кыһыл кыраасканан
Бэс маһын ойуулаабыт.
Баҕар, былыргы бэстэрэ
Маннык эбитэ буолаарай?

Былыргы куорат хатаммыт,
Ыйдыҥа онно тыгар.
Петя харабыл туруорбут—
Куораты манаатынар!

Оттон манньк батаһынан
Оччоҕо охсуһаллара.

Былыргыны үөрэттилэр
Үһүс кылаас оҕолоро.

Этэрээт түмсэр сбора буолар—
Совет инньэ диэн этэр.
Столица бырааһынньыгар
Звено ырыа үөрэтэр.

СБОРГА ЫЛЛААБЫТ ЫРЫАЛАРА

Дарыма маһынан суугунуур
Россия тыата.
Тыа иһигэр хаһан эрэ
Мас куорат турбута.

Манна ыллык омоонноро,
Анхайдар элбэхтэрэ.
Нуучча бары суоллара
Кремлгэ түмсэллэрэ.

Өрүс уотунан умайара,
Өрт манна барара,
Оттон манган таас куорат
Онтон ордор буолара.

Уһун үйэлэргэ турбута
Улуу куорат Москва.
Кини күндү нуучча дьонугар
Албан ааттаах Москва.

Манна ыллык омоонноро,
Анхайдар элбэхтэрэ,
Нуучча бары суоллара
Кремлгэ түмсэллэрэ.

Москва күнүн туойаллар
Үрүг көмүс горналар.
Кизг нэлэмэн площадтар,
Кремль үрдүгэр сулустар.

Бүтүн дойду албан аата,
Сталин улуу куората,
Эйигин өссө аатырта
Модун герой народунг.

Аатыр Ийэ дойдубут,
Советскай сир ийэ!
Бары народтар суоллара
Кремлгэ түмсэн тийэр!

*

Кыһыл площадка уу-чуумпу.
Харанга халлаан сүһүмнуур.

Онтон, харабыл уларыйда
Мавзолей ааныгар.
Харанга халлаан сүһүйда
Саһарба сыдыаайыгар.

ЛЕНИН диэн сүрук сырдаан,
Көмүһүнэн килбэйдэ.
Күн урааннык уота
Гранит таастан тэйдэ.

*

САРСЫАРДА ПАРАД ИННИГЭР

Бүгүн Петя эрдэ
Боронуйга турда.

Былаахтарын көрөөрү,
Балконна табыста.

Ханан эрэ ыраабынан
Кавалерия ааста.

Балкон аайы былаахтар
Салгынгга тэлимнэстэр,
Кумаабы былаах сыыстаах
Кыра оёолор истилэр.

Былаах— завод иннигэр,
Дьиз— кыһыл хаймыылаах,
Былаах— борокуот үрдүгэр,
Дойду үрдэ— наар былаах.

Ол ыраах площадка
Конница кэлэн турар,
Бүгүнгү парадка
Билигин кини барар.

Стрелковай дивизиялар
Неглиннэйинэн иһэллэр,
Танкалар халбаһалаан
Садовойга тахсаллар.

Улахан гаубицаба
Уулусса да кыра—
Колхознай площадь устун
Хоройон барар.

Сааскы ардах мастары
Сайбаан ырааһырпыт.
Килиэ түннүк таастара
Күн уотугар сыдыайбыт.

Киэн парка маһа тыллан,
Сэбирдэбэ улааппыт.
Сага манан фартук кэппит
Дворник Петр Иванович.

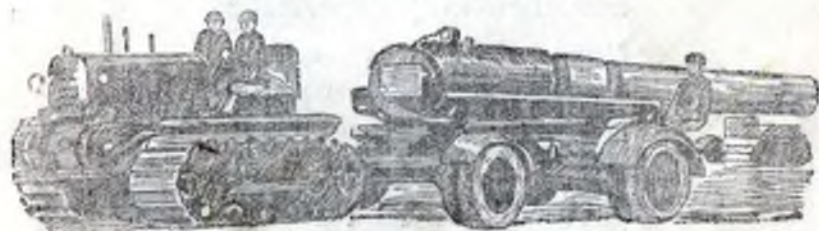
Балконга— былаахтар,
Барыга— саас биллэр.
Ленинскэй оройуонга
Музыка иһиллэр.

*

МААЙ БЫРАДЫННЫЫГАР

Петя парадка барарын
Тетя Настя саарбагалыыр.
— Тугун иһин киллэрэллэр?—
Оёолор сөбөн этэллэр.

Ол воинскай чаас иһэр.
Оркестр оонньоон ньиргийэр.

Сааскы хонуу сибэккитинии,
Тыһыынча знамя тэлимниир
Киэн нэлэмэн площадка
Ленинскэй оройуон тахсар.

Бары туйгун үөрэнээччилэр,
Ленин портретын өрө тутан,
Эгил-тэгил тэнгэ үктээн,
Колонна буолан истилэр.
Петя уолбут үөрүүтүтэн—
Ыллыыр, ыһытыыр дуу— билбэт.

Байыаннайды тэнгэ үктээн,
Бу этэрээт баран иһэр.
Улуу Сталин мавзолейтан

Кинилэри көрөн үөрэр.
Сталинга кыыс сүүрэн тийдэ,
Сибэкки букет биэрдэ:
—Үһүс кылаас кыргыттара
Эйизхэ эбэрдэ ыппыттара!
Үчүгэйдик үөрэнэбит.

Сыл аайы бу площадь устун
Колонналаан барар народ
Сэрии кэмигэр сирдыт тылын
Сэргээн истэрэ народ.

Оччоҕо Кремлтэн күнүс-түүн,
Уоттаах сэрии суолларынан,
Москва-ийэни көмүскүү,
Большевиктар бараллара.

Манан боевой этэрээттэр
Октябрь улуу күннэригэр
Кыйаар үөһэнэн, аан бастаан,
Кыһыл сулуһу илпиттэрэ.

Билигин туйгун үөрэнээччилэр,
Ленин портретын өрө тутан,
Эгил-тэгил тэнгэ үктээн
Колонна буолан истилэр.
Петя уолбут, үөрүүтүттэн,
Ыллыыр, ыһытыыр дуу—билбэт.

*

Таас Кремль площадын
Турба тыаһа энгистэ.
Столицаҕа айхал этэн
Горнист оонньоу истэ,
Улуу Сталин Москваҕа
Олорорун иһин
Өссө ордук таптаатыбыт
Москваны биһи.

*

СТАЛИНГА СУРУКТАР

Самолет илинтэн иһэр,
Москва үрдүнэн көтөр.
—Ол самолет көтөн иһэр!—
Оболорго уол этэр.

Күн уотугар күлүмүрдээн
Көмүс өгнөнөн ылар.
Ыраах сиртэн столицаҕа,
Сталинга сурук аҕалар.

Москва үрдүнэн тайан
Тэйиччи баран түһэр...
Сир бары уһугуттан
Самолеттар кэллэлэр.

Сталинга суруйаллар
Шахтердар, учууталлар,
Хоту ыраах дойдулартан
Көтөн кэллэлэр пакеттар.

„Сага тупсаран онордубут
Днепр өрүс плотинатын“—
Суруйаллар Украинаттан.
Төһө ыстаал ууллараллар—
Тагилтан биллэрэллэр.

Сурук элбэх самолетка
Литваттан, Таганрогтан.
Бары сурукка аагаллар:
„Москва куорат. Сталинга“.

Сталинга суруйар Саратов,
Донбасс ыытар рапорт.
Сарсын биһи сурукпутун.
Кини эмиэ булан аабыа.

Биһи Юралыын суруйдубут:
„Күндү, улуу Сталиммыт!
Биһи үөрэнэ сылдыабыт,
Билигин өссө кырабыт,
Биллибэт ким да буоларбыт.

Ол гынан, хаһан эмэ,
Муораһыт буолан, баҕар,
Подводнай лодка иһиттэн,
Полюстан биллэриэхпит:
„Байхал аннынан тийэммит
Быһа суолу астыбыт“ диэхпит.

Быйыл, эһиил да буолбатар,
Бу бизс сылга да буолбатар,—
Биһи өтөр барыахпыт,
Өлгөм баайы аһаахпыт.

Баҕар, ол сурук рапардыа
Салгын аалыгар мин баарбын,
Юра куорат тутарын.
Самолетунан бэйэм тийэн
Сурук илдьэн туттарыам*.

*

Сынньанар киэһэ кэм кэлэр,
Оболоор утуйан эрэллэр.

Утуйуон иннинэ Петя
Туох туһунан өйдөөтө?
Туохха санаата муһунна?
Сайын, лагерь туһунан?
Биитэр үөн-көйүүр олобор?
Биитэр билэр оболоругар?

Туох туһунан уол саныыр?
Ракетаҕа олорон
Ыраах ыйга айанныыр?
„Ой, утуйан эрэбин дуу?“—
Уол уутун быһыһынан саныыр

*

ТҮҮҢҮҮ СИМИЭНЭ

Кинигэлэр кирийэ сыттылар,
Оскуола оболоро утуйдулар,

Хоско уоттар умулуннулар,
Арай Москва унгуоругар
Электрическэй станция
Сырдык уота сандаарар.

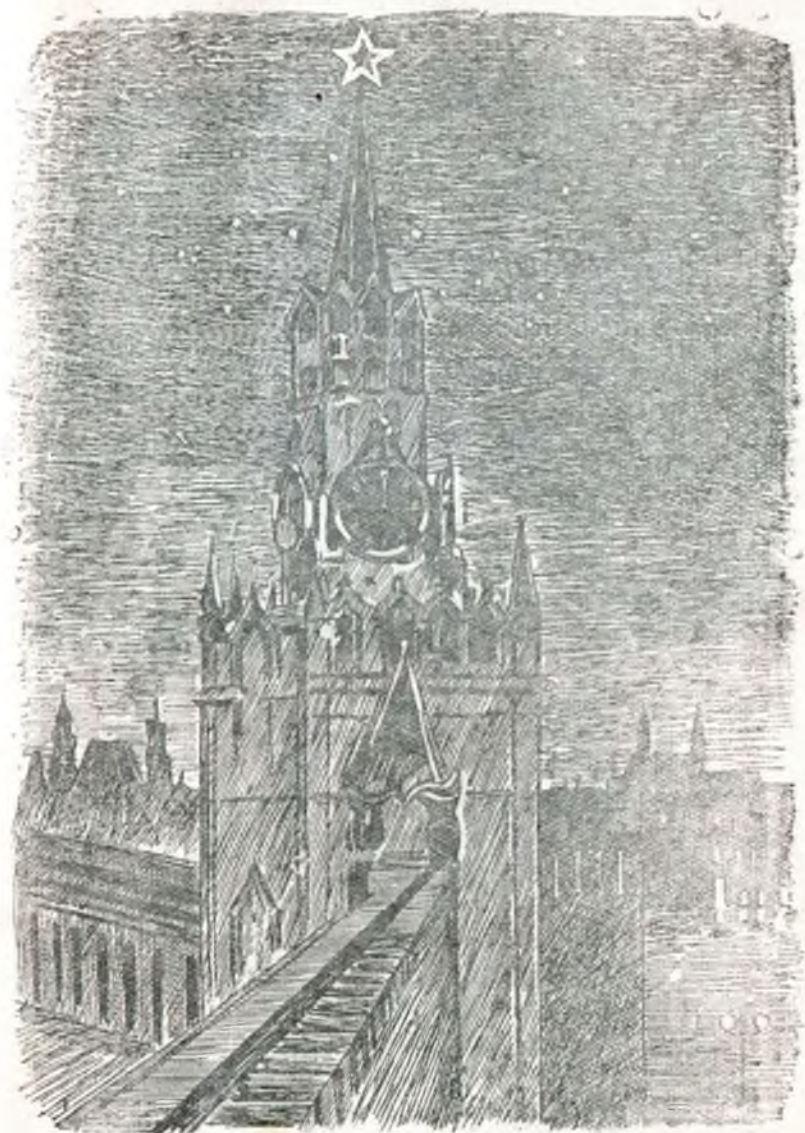
Бүгүн Петя убайа
Уот биэрэр дежурнай:
Хайа диэки уот умайар,
Хайа завод үлэлиир—
Кини барытын билитэлиир.

Илиитинэн бүк баттаан
Биир оройуонга уматта.
Истиэнэттэн лаампа уота
Киниэхэбэ сараас эттэ:
Хайа завод сырдаата,
Хас станок үлэлээтэ.

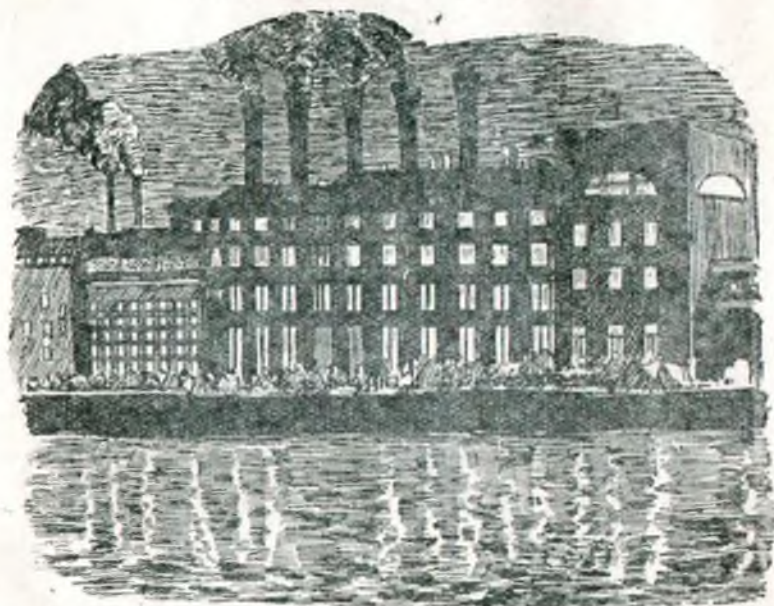
Мартенаба металллар
Араастара уһаарыллар.
Бастын завод бэриэттээн
Бүтүн сыллаах үлэтин
Бүтүннүүтүн бүтэрэн
Ийэ дойдуга тутгарда.
Оттон завод үлэнигэ
Оһоһор эмиэ турда.

Билигин Петя кылааһын
Кыра күлүүс хатааһына
Ый уотугар көстөр.
Түүн оскуола кураанах,
Оттон куорат сорох өттө
Тохтообот дуорааннаах.

Ыраах застава унгуортан
Чускуур ыһыы иһиллэр.

Түүн атын куораттартан
Москваға поезд кэлэр.

Түүнү быһа вагоннар
Москваға аҕалаллар:
Цеменнэри, мазуттары
Тимирдэри, чугууннары—
Тыһынчанан станоктары
Араас металллары.

Түүнү быһа цех үлэлиир,
Турбиннай зал ньирилиир,
Онтон араас металллар
Мотор буолан тахсаллар.
Комбайн, станок, трактор
Оноһулан онтон тахсар.
Москва ийэ сир куйаарыгар
Массыналары атаарар.

Бүгүн Петя убайа
Уот бизэрэ дежурнай;
Хайа диэки уот умайар,
Хайа завод үлэлиир—
Кини барытын билитэлиир.

Оттон Петя кылааһын
Кыра күлүүс хатааһына
Ый уотугар көстөр.

Кремль чаһыыта охсорун,
Үөһэнэн араас долгун
Эфиргэ ыта турарын,
Истэр мин Ийэ, дойдум.
Бары сиргэ,
Дойдуга
Башня чаһыыта
Дуорайар.

2245 18

916 с.д.г.

КЫРА УОННА ОРТО СААСТААХТАРГА

Тылбаанын редактара *С. Ф. Софронов*
Техническэй редактор *К. А. Охлопков*
Көрөн таһаарда *А. С. Сыромятникова*

Бэчээккэ илин баттанна 13/ХII 48 г. Сахаанын № 133/146
Бэчээтнэй лиһэ 2,75 Тираһа 7000 экз. МЛ 00299

САССР ГОСУДАРСТВЕННОЙ ТИПОГРАФИЯТА
Якутской к., Ярославской уул. № 38.

.114 13

На якутском языке

Л. БАРТО

Я ЖИВУ В МОСКВЕ

Перевод И. ЧАГЫЛГАНА

Для младшего и среднего возраста

ЯКУТГОСИЗДАТ

1948 г.